

Navn:	Utfordringer i norsk bistand
Tema:	Bistand
Formål:	Lære om bistand, stimulere kreative tenkning for å løse sosiale problemer og å skape diskusjon/refleksjon.
Gruppestørrelse:	10 – 20
Lydnivå:	Lavt
Tid:	5 u.v.t. (kan gjerne dele i 2 dager).
Plass:	Klasserom eller grupperom.
Ute/inne:	Inne
Forberedelse:	Elevene skal lese et hefte om temaet.
Utstyr:	Prosjektor og internett tilgang.
Aktivitetsnivå:	Middels
Beskrivelse av opplegg:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Info/Lese: elevene få et skriv om fakta av norsk bistand (informasjon tatt fra Norad sin webside, se vedlegg). De kan ha fått den på forhånd eller lese sammen med alle i klasserommet. (ca. 20 min) 2. Power Point-presentasjon om den viktigste informasjonen i det de har lest (lærer). Diskuter med elevene om hva de synes om hvordan norsk bistand er organisert. Hva mener de kunne vært annerledes? Hvordan? (ca. 20 min). 3. Kreativitet: (hentet fra ungt entreprenørskap: Kreativ kortstokk) MITT HVERDASGPROBLEM <ol style="list-style-type: none"> 1. Grupper på 3 -4 deltakere. En velges som sekretær for gruppa og noterer. 2. Gruppa lager først en liste med ca. 20 tilfeldige substantiv. Det behøver ikke være noe sammenheng mellom ordene. 3. Be gruppa se på listen av ord. 4. Bruk deretter tre minutter på hvert ord og still spørsmålet: Finnes det noen hverdagsproblemer knyttet til ordene? Ta for eksempel ordet katt: <ul style="list-style-type: none"> - Tisser i sandkassen - Bråker om natten <p>OBS: Noter alt som blir sagt uten å vurdere!</p>

	<p>En god ide kan være å la hvert gruppemedlem velge seg et problem.</p> <p>5. Bruk tre minutter på hvert problem, og kom med løsninger. Hør med elvene hvordan det var å finne problemet og å finne løsningen. Har de tenkt alt om det substantivet? (ca. 40 min).</p> <p>4. Se første kapittel av dokumentaren «Den gode vilje» fra NRK TV om norsk bistand. (ca. 30 min).</p> <p>5. Diskutere løsninger sett i dokumentaren. Hva kunne blitt gjort annerledes? Hvordan? Hvorfor? (ca. 30 min).</p>
Fallgruver:	<p>Elvene bør være aktive i diskusjonen og engasjere seg i sinne roller. Hvis man ikke får det engasjement man ønsker seg, kan det være bedre å ha aktivitetene i pausen og gjennomføre en annen kreativitets øvelse eller lignende.</p>
Variasjoner/ideer:	<p>Punkt 4: Kan stoppe dokumentaren underveis når det dukker opp problemstillinger og diskutere de før man ser videre på dokumentaren.</p> <p>Punkt 5: Kan også gjerne ha en gruppe som forsvarer og en som er aktører til de løsninger vi ser i dokumentaren.</p>
Kommentar:	
Kilde:	<p>Roseane dos Reis, Fana folkehøgskole, (har sydd sammen) delene fra Norad hjemmeside (www.norad.no), Ungt entreprenørskaps «Kreativ kortstokk» (www.ue.no), NRKs «Den gode vilje».</p>

Slik er norsk bistand organisert

Utviklingssamarbeid

Utviklingssamarbeid eller bistand er betegnelsen på offentlige og private finansielle og andre materielle overføringer fra giverland til mottakerland i den hensikt å bistå regioner og stater, organisasjoner og grupper i deres sosiale og økonomiske utvikling for å fremme økonomisk vekst og bekjempe fattigdom. Tidligere ble begrepet utviklingshjelp (u-hjelp) brukt, men dette blir gjerne unngått i dag fordi det av mange anses å ha et negativt og paternalistisk utgangspunkt.

Regjeringen

Regjeringen presenterer for Stortinget sitt forslag til norsk utviklingspolitikk, det vil si politikken for norsk utviklingssamarbeid. Dette gjør de ved å fremme forslag til Stortinget, gjennom stortingsmeldinger og -proposisjoner. Et spesielt viktig forslag til Stortinget, er det årlige statsbudsjettet.

Stortinget

Stortinget fastsetter målene for norsk utviklingspolitikk og for utviklingssamarbeidet. De folkevalgte bestemmer hvilke land og regioner som skal prioriteres, og hvilke temaer og utfordringer Norges politikk skal fokusere på. Stortinget beslutter også hvor mye penger som skal brukes.

Utenriksdepartementet

Med utgangspunkt i den vedtatte utviklingspolitikken, vedtar Utenriksdepartementet (UD) strategier for samarbeidet med de enkelte landene.

Gjennom norske ambassader forvalter UD forvalter det langsiktige stat-til-stat-samarbeidet med land i Afrika, Asia, Sør-Amerika og Europa. UD forvalter også Norges multilaterale bistand og den norske nødhjelpen. Det er departementet som er politisk ansvarlig for størsteparten av statlig, norsk bistand.

Også flere andre departementer deltar i utviklingssamarbeidet. Eksempler på dette er Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet. Også Statsministerens kontor har påtatt seg ansvar for utviklingstiltak.

Norske ambassader

Norske ambassader spiller en stor rolle i samarbeidet med utvalgte land og regioner. Ambassadene står i løpende kontakt med lokale myndigheter, med det sivile samfunn, med multilaterale organisasjoners lokale representasjoner og med representanter for andre internasjonale samarbeidspartnere.

Ambassadene har også ansvaret for å planlegge, iverksette og følge opp det statlige, norske samarbeidet med landet.

Norad

Norad er et direktorat underlagt Utenriksdepartementet. Norads oppgave er å bidra til

effektiv forvaltning av bistandsmidlene, ved å gi faglige råd til de som forvalter bistanden. I tillegg forvalter Norad selv de statlige midlene som kanaliseres gjennom

norske frivillige organisasjoner, internasjonale organisasjoner, forskning og næringsliv for utviklingsformål.

Norad sørger også for at utviklingssamarbeidet kvalitetssikres og evalueres.

Norads evalueringsvirksomhet er basert på en egen instruks fra Utenriksdepartementet. Norad beslutter hvilke tiltak som skal evalueres, utarbeider oppdragsbeskrivelse for evalueringene og engasjerer uavhengige forskere eller konsulenter for å gjennomføre evalueringene.

Det er også Norads ansvar å kommunisere resultater av norsk bistand og tilrettelegge for debatt om utviklings spørsmål.

Norfund

Statens Investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund) er et viktig instrument i norsk utviklingspolitikk.

Gjennom investering i lønnsomme bedrifter og overføring av kunnskap og teknologi skal Norfund bidra til fattigdomsreduksjon og økonomisk utvikling i fattige land.

Fredskorpset

Fredskorpset (FK) bidrar til å skape kontakt og samarbeid mellom enkeltpersoner, organisasjoner og institusjoner i Norge og i partnerlandene, bygget på solidaritet, likeverd og gjensidighet.

Dette gjør Fredskorpset gjennom å tilrettelegge for personellutveksling mellom partnerland og Norge, og også partnerland imellom. På denne måten bidrar Fredskorpset til utviklingen i partnerlandene, samtidig som FKs arbeidsmåte med mennesker i sentrum kan skape økt respekt, solidaritet og vennskap på tvers av landegrensene.

Personellutveksling bygger også kunnskaper hos deltakerne, og bidrar til å styrke utviklingspolitikkenes forankring i befolkningen.

Norske fagmiljøers rolle

Selv om Norad er bistandsmyndighetenes fagetat, kan ikke Norad ha spisskompetanse på alle fagområder som er aktuelle i utviklingssamarbeidet. Derfor er det Norads oppgave å ha kunnskap om hvor den aktuelle kompetansen finnes. Denne kunnskapen gjelder først og fremst andre fagmiljøer i Norge, men noen ganger også internasjonalt.

Utenriksdepartementet, Norad og ambassadene har et bredt samarbeid med norske fagmiljøer når det gjelder vurderinger og resultatoppfølging av utviklingssamarbeidet. Evalueringer fortas alltid av eksterne fagmiljøer.

Lokale myndigheter og partners rolle

Det er samarbeidslandene selv som har ansvaret for egen utvikling.

Det er derfor en forutsetning for utviklingssamarbeidet i de fleste tilfellene at det er partnerlandet som ber om at et samarbeid kommer i gang.

De tiltakene som skal støttes av Norge må være prioritert og inkludert i de lokale myndighetenes egne planer og budsjetter. Alle bistandsfinansierte tiltak skal gjennomføres innenfor rammene for lokale lover og reguleringer.

Internasjonalt samarbeid

I løpet av de siste tiårene har det blitt utviklet nye samarbeidsformer og måter å gjennomføre utviklingssamarbeidet på. For å sikre seg mot dobbeltarbeid og for å øke effektiviteten på begge sider i samarbeidsrelasjonen, er det ofte hensiktsmessig at flere land samarbeider om sin innsats innenfor utviklingssamarbeidet. Norge har et utstrakt faglig og praktisk samarbeid med flere vestlige bistandsyttere.

Samarbeidspartnere til norsk bistand

I 2010 gikk 27,7 milliarder norske kroner til bistand over Utenriksdepartementets budsjett. Disse pengene tar mange ulike veier før de resulterer i konkrete utviklingstiltak.

Stat-til-stat bistand for å støtte myndighetene

Hovedgrunnen for å gi bistand til offentlige myndigheter i mottakerlandene, er at det er de som har ansvaret for å skape utvikling i sine land. Denne formen for bistand gir gode muligheter til å påvirke i en retning som Norge mener gir god utvikling for fattige mennesker. Den bilaterale bistanden gir Norge mulighet til å delta i faglige og politiske diskusjoner med viktige miljøer i samarbeidslandene. Det blir da også enklere å bidra med norske erfaringer.

Valget av samarbeidsland er alltid politisk, både når de velges og når Norge velger å trappe ned. På Norads landsider får du en oversikt over samarbeidet med en rekke av de mest sentrale landene som mottar bilateral bistand fra Norge.

Multilateral bistand for å nå mange

FN, Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene er eksempler på multilaterale organisasjoner. Hovedargumentene for å benytte disse organisasjonene er å bidra til felles finansiering av globale forpliktelser på en rasjonell måte. Gjennom støtten til multilaterale organisasjoner bidrar Norge også i land der det ikke er et bilateralt samarbeid.

Norge gir gjennom utviklingsbankene bidrag til utviklingstiltak i omtrent samtlige fattige land. Utviklingsbankene finansierer infrastrukturprosjekter, omfattende satsinger innen helse og utdanning, og gir generell budsjettstøtte. Særlig Verdensbanken er sentral i bistandsdialogen med mottakerlandene.

Vaksineinitiativet GAVI, det globale fondet mot aids, tuberkulose og malaria og nye finansieringsmekanismer på miljø og klimaområdet er eksempler på store tematiske initiativer. Initiativene prøver ut nye arbeidsmåter og prøver å tiltrekke seg

finansiering fra det private næringslivet. Norge legger stor vekt på å støtte slike initiativer.

Norge ser bistand gjennom FN som et virkemiddel for å støtte målet om en bedre organisert verden med FN i sentrum. Bidrag til multilaterale organisasjoner kan gi innflytelse på mange ulike arenaer, gjøre Norge mer relevante for viktige allierte, og gi politisk kapital i mange utviklingsland.

Bistand gjennom frivillige organisasjoner for å nå spesielle grupper

Det er flere grunner for bruken av frivillige organisasjoner som kanal for norsk bistand. Mange bistandsorganisasjoner er profesjonelle bistandsaktører med prosjekter og partnere i mange land. Organisasjonene er operatører for nødhjelpsinnsetts, entreprenører som bygger og driver infrastruktur, politiske aktivister og leverandører av sosiale tjenester. Støtten brukes også som et virkemiddel for å skape større interesse og oppslutning om bistand og utvikling i den norske befolkningen.

Bistand gjennom næringslivet og handel

Et levedyktig næringsliv er en forutsetning for økonomisk og sosial utvikling. Næringslivet er en sentral partner i norsk innsats for å skape bærekraftig økonomisk vekst i utviklingsland.

FNs tusenårsmål

Ved tusenårsskiftet satte FNs medlemsland seg åtte mål for å bekjempe verdens fattigdom innen 2015. Tusenårsmålene er førende for norsk utviklingspolitikk.

Tusenårsmålene

- 1. Utryddelse av ekstrem fattigdom og sult***
- 2. Oppnå universell tilgang til grunnskoleutdanning***
- 3. Fremme likestilling og styrke kvinners posisjon***
- 4. Redusere barnedødelighet***
- 5. Bedre mødres helse***
- 6. Bekjempe hiv/aids, malaria og andre sykdommer***
- 7. Sikre miljømessig bærekraft***
- 8. Utvikle et globalt partnerskap for utvikling***

Tusenårsmålene er en konkretisering av de målene om utvikling og fattigdomsbekjempelse som vedtatt i FNs tusenårserklæring. Erklæringen ble vedtatt på tusenårstoppmøtet i september 2000. Tusenårsmålene representerer den første universelt aksepterte globale dagsorden og strategi for utvikling, og ble vedtatt av alle FNs medlemsland.

Om tusenårsmålene

De seks første målene går på fattigdomsutfordringer, og gjelder først og fremst i utviklingsland. Det syvende målet omhandler bærekraftig utvikling, mens mål åtte tar for seg globalt partnerskap. Ettersom de åtte målene er veldig store, er de delt inn i 21 mer konkrete delmål. Tusenårsmålene skal hovedsakelig innfris til 2015, men noen delmål har kortere eller lengre tidsfrister.

Utviklingen innen de åtte områdene måles systematisk og dokumenteres i en årlig tusenårsmålrapport, samt tematiske FN-rapporter. FN har til sammen 60 indikatorer til å måle eventuell fremgang på målene. Den nye statistikken måles opp mot tilsvarende tall fra året 1990.

Målbare fremskritt

Det finnes stadig optimisme om at tusenårsmålene kan nås til fristen i 2015. Men det krever politisk vilje og økonomisk støtte. Selv om målene nås på verdensbasis til 2015, vil dette ikke være mulig i mange land og områder. Selv om fremskrittene i Afrika sør for Sahara er store, var utgangspunktet så dårlig at det ikke vil være mulig å nå målene fullt og helt.

Så langt har man kommet lengst på de to første målene. Tusenårsmål 1 har som målsetning å halvere antallet mennesker i utviklingsland som lever i ekstrem fattigdom, det vil si for under 1.25 dollar om dagen. Tusenårsmål 2 skal sikre alle, jenter som gutter, femårig grunnskoleutdanning.

Færre lever i ekstrem fattigdom

Til 2005 var antallet som levde i ekstrem fattigdom redusert fra 46 prosent til 27 prosent. Prognoser viser at antallet vil reduseres ytterligere til 15 prosent i 2015. Det vil si at målet blir oppfylt, men det betyr ikke at ekstrem fattigdom vil være utryddet.

I 2009 var 89 prosent av barn i skolepliktig alder skrevet inn på skolen. Det er en oppgang på 7 prosent fra 1999. Men ifølge FNs tusenårsmålrapport fra 2011, har oppgangen de seneste årene vært så lav, at forventningene om at målet nås om fire år er dempet.

Samtidig er det gjort betydelige fremskritt på flere av delmålene bl.a. når det gjelder jenters skoledeltakelse, vaksinedekning, tuberkulosebekjempelse og tilgang til rent drikkevann. Det er for eksempel sannsynlig at man kommer til å gå forbi målet om å redusere halvere andelen mennesker som lever uten rent drikkvann til år 2015.

Den internasjonale finanskrisen, økte matvarepriser og klimaendringer er faktorer som påvirker mulighetene for å nå målene, og som direkte innvirker på fattigfolks levekår.

Tusenårsmål om helse

Norge har tatt et særlig ansvar for å nå tusenårsmål fire og fem om redusert barne- og mødredødelighet. I 2007 var statsminister Jens Stoltenberg med på lanseringen av den globale kampanjen for tusenårsmålene om helse, nemlig mål 4, 5 og 6. Året etter presenterte Stoltenberg årsrapporten for den globale kampanjen disse to målene. Rapporten den gang pekte på fremgang innen flere områder for å nå tusenårsmål 4 om å redusere barnedødeligheten med to tredjedeler til år 2015, men viste at det til da hadde vært liten eller ingen reduksjon av mødredødeligheten i fattige land.

Stoltenberg utpekte den gang tre områder som kritiske for å nå tusenårsmål 5, om å redusere mødredødeligheten med tre fjerdedeler til 2015. For å nå dette høyst oppnåelige målet, trengs det økt internasjonal finansiering til helse, mer effektiv bruk av pengene, og større oppmerksomhet rundt kvinnehelse, ifølge Stoltenberg og årsrapporten.

Folk flest vet lite om hva bistandskronene går til

Hvert år bruker Norge 30 milliarder kroner på bistand – men det er lite kunnskap om hva pengene går til og om hvilke resultater de gir. Det er grunnen til at Norad i dag sparker i gang kunnskapskonkurransen «NM i bistand».

NM i bistand 2013

- «NM i bistand» er en kunnskapskonkurranse om hva Norge gjør for å bekjempe fattigdom og fremme menneskerettighetene, og hvilke resultater vi oppnår med norsk bistand
- 7 uker, 7 tema: «NM i bistand» går over syv uker fra nå til slutten av oktober. Årets tema er helse og utdanning, og hver uke åpnes et nytt kapittel med nye oppgaver.
- Det kåres to vinnere; en klasse på videregående skole og en individuell vinner. Ved konkurransens slutt avholdes finaler for de ti klassene og de ti enkeltpersonene som har høyest poengsum.
- Vinneren av klassekonkurransen vinner en reise til Tanzania i regi av Norad. Alt du trenger å gjøre for å delta, er å registrere deg med en gyldig e-postadresse. Kun personer bosatt i Norge, og skoleklasser på videregående skoler i Norge, kan vinne «NM i bistand».

- Det er Norad, direktoratet for utviklingssamarbeid, som står bak «NM i bistand». Norad skal informere om hva norsk bistand er, hvordan norske bistandspenger brukes og hvilke resultater som oppnås.

60 prosent av de spurte vet ikke hvilke land Norge gir bistand til, ifølge en undersøkelse gjennomført av Norstat på vegne av Norad. Samtidig mener 56 prosent

at bistanden gir dårlige eller nøytrale resultater. Til tross for dette, mener seks av ti nordmenn at Norge er forpliktet til å gi til andre land.

Hos den yngre delen av befolkningen er kunnskapen om bistand enda mindre. 8 av 10 under 30 år kan ikke nevne ett av landene Norge gir bistand til.

Spesielt viktig med ungdom

– Det er spesielt viktig at ungdom engasjerer seg i internasjonale utviklingsspørsmål. Det angår den verden de skal leve i, og det er de som skal fortsette dette arbeidet i tiden fremover, sier Eva Bratholm, kommunikasjonsdirektør i Norad.

- Bistand gir ofte gode resultater, og det vil vi gjerne at skattebetalerne skal vite. Det synes jeg de kan de være stolte av, legger Bratholm til.

Kunnskapskonkurransen NM i bistand gir også en mulighet for en skoleklasse å vinne en tur ett av landene Norge har samarbeidet lengst med – Tanzania.

– Der vil de få oppleve eksempler på resultater av norsk bistand. De vil få se at Tanzania er et land som både har store fattigdomsproblemer og store utviklingsmuligheter, sier Bratholm.

Gjennom konkurransen NM i bistand får landets ungdommer muligheten til å bli født på ny. Hensikten er å vise hvordan livet kan arte seg i et utviklingsland. Ved å logge på portalen www.gjenfødt.no får du muligheten til og utforske ditt splitter nye liv i et av landene Norge samarbeider med.

– Her kan du se hva du kunne lagt ut på Instagram, hvilke musikk-sider du kanskje hadde likt, poster i statusfeltet og hvordan livet ditt kunne sett ut om du ble født i et utviklingsland. Selv om det er forskjeller fra Norge til Tanzania, så har ungdommer verden over likhetstrekk, noe vi håper dette netteksperimentet kan vise, sier Bratholm.

– Gjennom å bruke kanaler og plattformer unge kjenner, håper vi å øke interessen for og kunnskapen om hva bistandspengene faktisk går til og hvilke resultater som blir oppnådd. Vi vil vise hva Norge og norske kroner oppnår i samarbeid med andre land.